

PAUL AUSTER

DUMAN

SURAT MOSMOR

SENARYO

Çeviri: FATİH ÖZGÜVEN

♥
CAN

3.
BASKI

PAUL AUSTER
DUMAN

SURAT MOSMOR

Can Yayınları 896

Smoke & Blue in the Face, Paul Auster

© 1990, Paul Auster

© 1998, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu kitabın yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998

3. basım: Şubat 2011

Bu kitabın 3. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © ISOL

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-881-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

PAUL AUSTER
DUMAN
SURAT MOSMOR

SENARYO

İngilizce aslından çeviren

Fatih Özgüven

Paul Auster'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ay Sarayı, 1991

Yalnızlığın Keşfi, 1991

Son Şeyler Ülkesinde, 1992

Kırmızı Defter, 1993

Şans Müziği, 1993

Leviathan, 1994

Yükseklik Korkusu, 1995

Timbuktu, 1999

Cebi Delik, 1999

Köşeye Kısırmak, 2000

Yanılsamalar Kitabı, 2002

Kehanet Gecesi, 2004

New York Üçlemesi, 2004

Brooklyn Çılgınlıkları, 2007

Auggie Wren'in Noel Hikâyesi, 2007

Yazı Odasında Yolculuklar, 2007

Duvar Yazısı, 2008

Karanlıktaki Adam, 2008

Lulu Köprüde, 2009

Görünmeyen, 2010

Sunset Park, 2011

PAUL AUSTER, 1947 yılında ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan amcasının kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. 20. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı*, *Kehanet Gecesi*, *Köşeye Kısırmak*, *Son Şeyler Ülkesinde*, *Leviathan*, *Şans Müziği*, *Timbuktu*, *Yanılsamalar Kitabı*, *Yükseklik Korkusu*, *Brooklyn Çılgınlıkları*, *Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam* ve *Sunset Park* adlı romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı birbirini izledi. Auster, eşi yazar Siri Hustvedt ve iki çocuğuyla birlikte New York, Brooklyn'de oturuyor.

FATİH ÖZGÜVEN, Fatih Özgüven, 1957'de İstanbul'da doğdu. Avusturya Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. İletişim Yayınları'nda editörlük yaptı. Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema ve TV Bölümü'nde ders veriyor. Borges, Nabokov, Kundera, Henry James, Karen Blixen, Thomas Mann, Thomas Bernhard, Auster, Flannery O'Connor, Virginia Woolf gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen İletişim Yayınları'nın Vladimir Nabokov dizisinin editörü.

İçindekiler

Wayne Wang'in Önsözü	11
DUMAN	13
SURAT MOSMOR	173

Wayne Wang'ın önsözü

1990 yılı Noeli, San Francisco

Sabah *The New York Times*'ı bırakmamışlardı. Bakkala inip almam gerekti. Askıdaki en son gazeteyi aldım.

O gün gazete çok inceydi. Çarçabuk okuyup bitirdim. Yaklaşmakta olan Körfez Savaşı hakkında birkaç yazı dışında, haber olarak pek bir şey yoktu. Derken bir şey gözüme ilişti. Tek bir sayfada büyük bir yazı vardı. Adı "Auggie Wren'in Noel Hikâyesi"ydi, yazan Paul Auster.

Hikâyeyi okumaya başladığımda, hemen o an gerçekle kurmacayı, doğruyla yalanı, vermekle almayı konu edinen karmaşık bir dünyanın içine çekildiğimi hissettim. Kâh gözlerim doluyor, kâh kahkahalarımı tutamıyordum. Kendi ilginç Noel anılarım bir bir aklımdan geçti. Sonunda, çok yakınım olan biri bana bir Noel hediyesi vermiş gibi oldum. Hikâyeyi bitirir bitirmez karıma sordum: "Kim bu Paul Auster?"

1991 Mayıs, Brooklyn

Paul Auster'la ilk olarak Park Slope'daki stüdyosunda tanıştım. Bu arada kitaplarının çoğunu okumuş bulunuyordum. Onunla tanışmaktan ve "Auggie Wren'in Noel Hikâyesi"ni sinemaya uyarlama planlarımdan söz etmekten dolayı çok heyecanlıydım.

Paul çok dostça davrandı, bana epey zamanını ayırdı. Bir süre stüdyosunda sohbet ettik. Jack's Deli'de yemek yedik (Auggie'nin Paul'e Noel hikâyesini anlattığı yerde). Hikâyeye esin kaynağı sağlayan purocudan Schimmelpennincks sigaraları

aldık. Brooklyn’de gezdik, Paul bana kent hakkında bir sürü müthiş hikâye anlattı.

Günün sonunda vedalaşırken, hayatı, insanları ve tarihi tutkuyla seven bir sanatçıyla tanıştığımın farkındaydım. Üstelik günbegün stüdyosuna gidip bunlar hakkında ayakları yere basan bir biçimde yazmayı da kendine ciddi ciddi iş edinmiş biri.

“Auggie Wren’in Noel Hikâyesi”ni sinemalaştırmayı o gün iyice aklıma koymuştum.

1994 Aralık, New York City

“Auggie Wren’in Noel Hikâyesi”ni okuyalı dört yıl oluyor. Yapmayı aklıma koyduğum film sonunda bitmiş durumda. Adı *Smoke (Duman)* ve projeyi bu aşamaya getirmek için epeyce ekonomik, duygusal ve sanatsal virajlar almamız, inişli çıkışlı yollar kat etmemiz gerekti.

Smoke’tan ve onu izleyen *Blue in the Face*’ten (*Surat Mosmor*) çok memnunum. Bu iki film Paul Auster’la benim sinema seyircilerine verdiğimiz birer Noel hediyesidir.

Paul Auster’a beni esinlendirdiği için, şu son dört yıl içinde dostum, kardeşim, ortağım olduğu için çok teşekkür ediyorum.

DUMAN

Yönetmen	: Wayne Wang
Senaryo	: Paul Auster
Yapımcılar	: Greg Johnson, Peter Newman, Kenzo Harikoshi, Hisami Kuroiwa
Görüntü Yönetmeni	: Adam Holender
Kurgu	: Maysie Hoy
Çevre Düzeni	: Kalina Ivanov
Kostümler	: Claudia Brown
Müzik	: Rachel Portman

Oyuncular (*Giriş strasyyla*)

Auggie Wren	: Harvey Keitel
Tommy	: Giancarlo Esposito
Jerry	: José Zuniga
Dennis	: Steve Gevedon
Jimmy Rose	: Jared Harris
Paul Benjamin	: William Hurt
Kitap Hırsızı	: Daniel Auster
Raşid Cole	: Harold Perrinau, Jr.
Garson Kız	: Deirdre O'Connell
Vinnie	: Victor Argo
Em Yenge	: Michelle Hurst
Cyrus Cole	: Forest Whitaker
Ruby McNutt	: Stockard Channing

Kızgın Müşteri	: Vincenzo Amelia
Doreen Cole	: Erica Gimpel
Küçük Cyrus	: Gilson Reglas
Beyzbol Spikeri	: Howie Rose
Felicity	: Ashley Judd
April Lee	: Mary Ward
Violet	: Mel Gorham
Birinci Avukat	: Baxter Harris
İkinci Avukat	: Paul Geier
Charles Clemm (Sarmaşık)	: Malik Yoba
Roger Goodwin	: Walter T. Mead
Garson	: Murray Moston
Ethel Nine	: Clarice Taylor

1. Dış: Gündüz. Yukarıdan geçen metro treni

Manhattan silueti önünde, Brooklyn'e doğru yol alan, yukarıdan geçmekte olan bir metro treni.

Çok geçmeden sesler duymaya başlarız. Brooklyn Cigar Company tütüncüsünde hararetli konuşmalar.

2. İç: Gündüz. The Brooklyn Cigar Company

Tütüncü dükkânının içi. Puro kutuları sergilenmekte, bir duvarda boydan boya dergiler, gazete tomarları, sigaralar, tütün aksesuarları. Duvarlarda puro içen ünlülerin çerçeveli, siyah beyaz fotoğrafları: Groucho Marx, George Burns, Clint Eastwood, Edward G. Robinson, Orson Welles, Charles Laughton, Dr. Frankenstein'in canavarı, Leslie Caron. Ernie Kovacs.

Perdede şu yazı belirir: 1990 - YAZ

Auggie Wren tezgâhın arkasındadır. Kırk, elli yaşları arasında. Auggie'nin pasaklımsı bir görünüşü vardır: taranmamış saçlar, iki günlük sakal, blucin, siyah tişört. Bir kolunda ne olduğu pek anlaşılmayan bir dövme.

İşlerin hafif olduğu bir saat. Auggie bir fotoğraf dergisinin sayfalarını karıştırır. Tezgâhın yakınında üç adam. Bunlar dükkânda takılmayı seven o mahalleden üç tiptir, Auggie

ile çene çalmayı severler. Biri zenci (Tommy), diğer ikisi beyazdır (Jerry ve Dennis). Dennis'in üstünde, önünde şu cümle yazılı olan bir tişört: "Hayat bir rüyaysa, uyandı-
ğında ne olacak?"

TOMMY

Sana neden bir yere kııldamadıklarını söyleyeceğim bak.

JERRY

Sahi mi? Neden?

TOMMY

Yöneticilerden. Bu heriflerde kafa yerinde göt var da ondan.

DENNIS

Çok iyi bazı adamlar aldılar, Tommy. Hernandez, Carter. Bu adamlar olmasa Dünya Kupası olmazdı.

TOMMY

O dört sene önceydi. Ben şu andaki durumdan bahsediyorum. (*Daha da cellallenerek*) Kimleri attılar, ona bak-sana. Mitchell. Backmann. McDowell. Dykstra. Aguil-
lera. Mookie Wilson. Mookie Wilson yahu, aklın alıyor mu. (*Kafasını sallar*)

JERRY

(*Alaylı*) Nolan Ryan da var. Onu unutma.

DENNIS

(*Lafa karıştır*) Haa. Sonra Amos Otis.

TOMMY

(*Omuz silker*) Tamam, siz işin alayındasınız. Bana ne!

JERRY

Aman be Tommy, yahu bilim değil ya bu. İyisini de alırsın, kötüsünü de. Böyledir bu işler.

TOMMY

Benim demek istediğim şu: Bir şey yapmaları gerekmiyordu. Takım iyiydi, en iyi beyzbol takımıydı. Sonra kalktılar ağzına sıçtılar. (*Durur*) Ellerinde olanı bulamaca çevirdiler. (*Başını sallar*) Bulamaca.

İçeri biri girer, kapının üstündeki çingirak çalar. Auggie'nin himayesine aldığı Jimmy Rose'dur bu, otuzuna gelmekte olan zihin özürlü bir adam. Dükkânın dışındaki kaldırımı süpürmüştür, sağ elinde bir süpürge tutmaktadır.

AUGGIE

Nası' gidiyor dışarıda işler Jimmy?

JIMMY ROSE

İyi, Auggie. Çok iyi. (*Gururla süpürgesini uzatır*) Hepsi bitti.

AUGGIE

(*Feylesofça*) Hiçbir zaman bitmez.

JIMMY ROSE

(*Şaşırır*) Hıı?

AUGGIE

Kaldırımlar öyledir. İnsanlar gelir, insanlar gider; hepsi de bok ederler kaldırımı. Bir yeri temizleyip ötekine geçer geçmez, ilk temizlediğin yer gene pislenir.

JIMMY ROSE

(*Auggie'nin yorumlarını hazmetmeye çalışarak*) Bana ne

diyorsa onu yapıyorum Auggie. Kaldırımı süpür diyor-
sun, süpürüyorum.

*Kapıdaki çingirak gene çalar, bir müşteri girer; otuzlu yaş-
larının başında orta sınıftan bir adam. Jerry, Jimmy'yi iğ-
neleyedursun, o tezgâha doğru gider. Geri planda Auggie'yle
konuştuğunu görürüz. Auggie tezgâhın vitrininden birta-
kım puro kutuları çıkarır ve genç adamın incelemesi için
tezgâhın üstüne koyar. Ön planda:*

JERRY

(Araya girerek) Hey, Jimmy. Saat kaç biliyor musun?

JIMMY ROSE

(İkinci adama döner) Hıı?

JERRY

Auggie'nin sana verdiği saat duruyor mu hâlâ?

JIMMY ROSE

(Sol bileğini havaya kaldırır, ucuz bir dijital saat. Gülümse-
ser) Tik-tak. Tik-tak.

JERRY

Ee, saat kaç?

JIMMY ROSE

(Saate bakarak) On iki on. (Durur, sayıların değişmesini
hayretle seyreder) On iki on iki. (Başını kaldırır, gülümse-
yerek) On iki on iki.

Tezgâhın oradan aniden bir ses yükselir.

GENÇ ADAM

(*Şaşkınlık içinde*) Doksan iki dolar mı?

Auggie ile genç adam sahnenin odağı haline gelirler.

AUGGIE

Bize de ucuza gelmiyor bunlar, evlat. Bu küçük yavrular birer sanat eseri. Tropik bir iklimde elde sarılıyorlar, büyük ihtimalle on sekiz yaşında bir kız tarafından; kızın üzerinde ince basma bir entari, içine don giymemiş. Çıplak dekoltesinde küçük ter tanecikleri birikmekte. Pürüzsüz, nazlı parmaklar hızlı hızlı, art arda bu başyapıtları sarıp durmakta...

GENÇ ADAM

(*Parmağıyla göstererek*) Peki şunlar kaç para?

AUGGIE

Yetmiş sekiz dolar. Onları saran kız herhalde don giyiyormuş.

GENÇ ADAM

Ya şunlar?

AUGGIE

Elli altı. Kızın korsesi varmış.

GENÇ ADAM

Ya bunlar?

AUGGIE

Kırk dört. Bu hafta Kanarya Adaları'ndan yeni geldi onlar. Tam kelepir.

GENÇ ADAM

Galiba onları alacağım. (*Cüzdanımı çıkarır, elli dolarlık bir banknot seçer, Auggie'ye uzatır*)

AUGGIE

İyi bir seçim. İlk oğlunun doğumunu bir kutu pis kokulu puroyla kutlamak istemezsin değil mi? İkram etmeden evvel buzdolabında sakla ha.

GENÇ ADAM

Buzdolabında mı?

AUGGIE

O zaman bayatlamazlar. Kurursa ufalanır. Bunu da istemezsin, değil mi. (*Puro kutusunu naylon torbaya koyar, kasada hesabı yapar*) Tütün bir bitkidir, aynen bir orki-deye gösterdiğin ihtimamı göstereceksin.

GENÇ ADAM

Tavsiye için teşekkürler.

AUGGIE

Bir şey değil. Ayrıca sana ve karına en iyi dileklerimi iletiyorum. Sadece şunu unutma: Rudyard Kipling'in ölümsüz cümlesinde dediği gibi: "Kadın sevilir, puroysa içe çekilir."

GENÇ ADAM

Ne demek şimdi bu?

AUGGIE

Biliyorsam ne olayım. Ama fiyakalı laf, değil mi?

O anda kapının çingırağını duyarız yeniden. Kapıya kesme. Dükkâna bir müşteri daha girer: Paul Benjamin. Kırk-

lı yaşlarının başında, üzerinde buruşuk, rahat elbiseler. Tezgâha yaklaşırken, Genç Adam ona sürtünerek çıkar gider dükkândan. Ötekiler onları izlerken Paul ve Auggie sohbete koyulurlar.

PAUL

Hey, Auggie, nasıl gidiyor işler?

AUGGIE

Hey, ahbab! Seni gördüğüme sevindim. Ne veriyoruz bugün?

PAUL

İki kutu Schimmelpennincks. Elin değmişken bir de çakmak atıver torbaya.

AUGGIE

(Puro ve çakmak aranarak) Çocuklarla kadın ve puro hakkında felsefi mevzulara dalmıştık. İlginç bağlantılar yok mu sence arada?

PAUL

(Güler) Ona ne şüphe. *(Durur)* Sanıyorum Kraliçe Elizabeth'e kadar uzanıyor işin ucu.

AUGGIE

İngiltere Kraliçesi mi?

PAUL

İkinci Elizabeth değil. Birinci Elizabeth. *(Durur)* Sir Walter Raleigh'in adını duyduunuz mu hiç?

TOMMY

Tabii. Su birikintisinin üzerine pelerinini atan adam değil mi, Kraliçe geçsin diye.

JERRY

Ben Raleigh sigarası içerdim eskiden. Her paketinden kupon çıkardı.

PAUL

Evet, o adam. Tütünü İngiltere'ye getiren adam odur işte, Kraliçe'nin gözdesi olduğu için de –Kraliçe'yi Bess diye çağırırmış– sigara sarayda müthiş moda olmuş. Eminim Bess Hanım da epey bir nefes çekmiştir Sir Walter'la birlikte. Bir keresinde Kraliçe'yle bahse tutuşmuş dumanın ağırlığını ölçebilirim diye.

DENNIS

Dumanın ağırlığını ha?

PAUL

Tamamen. Dumanın ağırlığını.

TOMMY

Yapamazsın ki. Havanın ağırlığını ölçmek gibi bir şey olur.

PAUL

Bence de tuhaf. Neredeyse birinin ruhunun ağırlığını ölçmek gibi bir şey. Önce yakılmamış bir sigara almış, teraziye koyup tartmış. Sonra yakmış, içmeye başlamış puroyu, külleri dikkatle terazinin kefesine silkiyormuş. Bitirince, izmariti küllerin yanına kefeye koymuş ve kefedede ne varsa tartmış. Sonra bunu içilmemiş sigaranın ağırlığından çıkarmış. Aradaki fark, dumanın ağırlığıymış.

TOMMY

Hiç fena değil, Mets'e böyle bir adam lazım işte.

PAUL

Zeki adamdı, evet. Ama yirmi yıl sonra kellesini uçurduklarında bu bir işine yaramadı. (*Durur*) O da ayrı hikâye.

AUGGIE

(*Paul'e parasının üstünü verir, purolarla çakmağı kâğıt poşete koyar*) Yedi dolar seksen beş, bu da yirmi dolar üstü. (*Paul çıkmak üzere dönerken*) Kendine iyi bak, benim yapmayacağım bir şey yapma sakın.

PAUL

(*Gülümser*) Yapar mıyım hiç. (*Dükkândakilere bir selam yollar*) Görüşürüz, beyler.

Paul çıkar, dükkândakiler arkasından bakarlar.

TOMMY

(*Auggie'ye döner*) Kim bu bilmiş herif?

AUGGIE

Yok canım. İyi çocuktur.

JERRY

Orada burada görüyorum. Buraya sık geliyor değil mi?

AUGGIE

Haftada bir iki kere filan. Yazardır. Bu mahallede oturuyor.

TOMMY

Ne yazarı? Yazarkasa mı?

AUGGIE

Çok komik. Yani şu esprilerinin bazıları yok mu, bazen bir doktora görüsen diyorum. Terapiye filan gitsen yani. Beyin tüplerini temizletmek için.

TOMMY

(*Utandır. Omuzlarımı silker*) Sadece şakaydı canım.

AUGGIE

Adam romancı. Paul Benjamin. Hiç duymuşluğun var mı? (*Durur*) Benimki de aptalca bir soru ya. Siz bir tek at yarışı dergisi okursunuz, bir de *Post*'un spor sayfalarını. (*Durur*) Üç ya da dört kitabı çıktı. Ama son yıllarda pek bir şey yayımlamadı.

DENNIS

Ne olmuş? Fikirleri mi tükendi?

AUGGIE

Hayır, tükenen talihi. (*Durur*) Birkaç sene önce Yedinci Caddenin deki soygunu hatırlıyor musunuz?

JERRY

Bankayı mı diyorsun? İki herif sokağa kurşun boşaltmışlardı hani?

AUGGIE

O işte. Dört kişi ölmüştü. Biri Paul'ün karısıydı. (*Durur*) Zavallı çocuk, o gün bugündür kendinde değil. (*Durur*) İşin garibi, o gün tam olay olmadan önce buraya uğramıştı kız. Paul için sigara yedeklemeye. Hanımefendi bir kadındı. O sırada dört ya da beş aylık hamile, bebek de öldürüldü yani.

TOMMY

Ne kara günmüş, Auggie.

Auggie'nin yüzü, yakın plan. Hatırlar.

Yaşayan en ünlü Amerikalı yazarlardan biri olan Paul Auster, her romanıyla okurlarını farklı yaşamların tanığı kılarak, modern çağın nabzını tutuyor.

© Sybil Evans

Paul Auster, Amerika'nın en yaratıcı yazarlarından. Zengin hayal gücünün ürünü romanlarıyla bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de sadık okurları var. Paul Auster, yaratıcılığını zaman zaman romandan başka türlerde de kullanıyor. Örneğin, *Duman (Smoke)* ve *Surat Mosmor (Blue in the Face)* adlı filmlerin senaryolarında. *Duman*'da, bir romancı, bir tütüncü ve zenci bir yeniyetme vardır. Güldüren, duygulandıran, beklenmedik olaylarla, birbirinden çok farklı bu üç kişinin, ortak bir insanlık paydasını nasıl bulduklarının hikâyesi anlatılır. Umulmadık bir anda yolları kesişen bu üç kişi, birbirlerinin hayatlarını silinmez biçimde değiştireceklerdir. *Duman*'ın filme çekilmesinin hemen ardından kaleme alınan *Surat Mosmor* ise tümüyle doğaçlama bir güldürü olarak tasarlanmış, benzersiz bir çalışma. Bu iki senaryoyu, Paul Auster'i farklı bir yönüyle tanımak isteyen okurları için hoş birer sürpriz olarak düşünebiliriz.

Kapak resmi: ISOL

ISBN 978-975-510-881-0

9 789755 108810